

poc castís en català, vist que Reixac (65.31) tradueix *par defaute* de la *Queste* original al català per «si yo no atenc lo cavalier per *falt* de caval». Veritat, tanmateix, que avui *defalt* segueixen usant-se en ross., on per cert a còpia d'usar-lo en plural ha acabat per sentir-se *defals* com un singular: «és un *defàls* de la persona» vaig anotar (1960) a les agrestes muntanyes de Casafabre; i Saisset escriu: «mira, fill, dins la vida / cadascú cerca brega: aquest per un *defals*, / veritable o fals, / aquell lo nostre envida / --- / com fem pas més nosa a ningú / n'hom veu les qualitats i los *defalsos*, no: / vius, sem tots de malestajans, / arreu que sem morts, sem xarmants!» (*Catal. del Ross.*, 163); però com que res d'això no es troba fora del ross., segueix havent-hi forta sospita d'un calc del francès.

Modernament el verb ha restat viu i pollent en els escr. Renaix.: Verdagner l'usa repetidament en les notes a l'*Atl.* «Cent vegades deixí caure *defallit* lo món de mes pobres inspiracions rostos avall» (cant XII); *Hesperis defallida*, en l'argument del cant VI (ja en l'original de 1877, i si bé l'ed. de 1877 ho canvia en *desfallida* això potser no és més que un castellanisme de corrector o impressor perquè l'ed. de 1878 torna a portar *defallida*); altrament la mateixa forma apareix en alguna cançó popular: «quant la viuda lo coneix / una basca ya'n tenia, / l'estudiant se n'adona y també *desfallia*», MilàF, 375B1f. (i així ja en l'ed. de 1853). Però també trobem la forma tradicional catalana en NOLLER: «A Amèrica, doncs, y no *defallir*; molta dignitat, sempre en l'art fits los ulls»; «quan entraren, padrina y llevadora la trobaren asseguda, mitj *defallida*, en lo primer grahó», *La Pap.*, 42, 148.

Defalliment [S. XIII]: «gran tort nos deytz, que Nòs la treuga que havem feyta, havem-la feyta per *defalimén* de vós, que no vinguèu al dia», Jaume I (Ag., 43); «fóra lo *defalliment* en Déu si los hòmens no-l poguessen conèixer per *defalliment* de sa semblança», Llull (*Merav.*, O. C. I, 32); «mogut per divinal inspiració, preposà retraure's de les armes, e de anar en peregrinació e de passar a la casa sancta de Hierusalem, on tot crestià deu anar, si li és possible, per fer penitència e smena de sos *defalliments*», «fon poc stimada justícia per *defalliment* de caritat», JoMartorell (Ag. I, 13, 95). «D'aquell jorn ensà la Madrona passà per totes les alternatives de confiança y *defalliment* que portan ab si les malalties de debò», NOLLER, *Pap.*, 180.

Defallent [Lab. 1839]; *defallença*. *Defallible*. *Defallida*. *Defallió* (-or).

Afalliment. *Contrafallar*; *contrafallada*. *Menysfallir*; *menysfalliment*.

SAVIS: *Fallàcia* [Llull]; *fallaç* [Lacav.], ll. *fallax*, -*acis*, i *fallacia*. *Infalible* [Lacav.], *infalibilitat* [id.]; *fallible* [Lab. 1864].

¹ Amb aquest passatge cf. «ells han contat e troben --- 103 milia e setcentz persones *fallen* entre presos e morts», JoMartorell (cap. 146) que amb evident i anacrònic error atribueix *AlcM* al verb *fallar*. — ² -ITONEM, en rima en -ò en Llull; *AlcM* corregeix amb raó la grafia -ior. — ³ Comprovació

definitiva que no ha existit mai el fabulós *fall* 'cascada', solament fundat en la gran esquerda de Sant Miquel del Fai (per la qual es dóna el cas de baixar-hi aigua... quan no s'eixuga i n'han emmagatzemada prou); error davant el qual encara vacillen Balari (*Orig.*, 136) i fins Nicolau (*Bull. Du C.*, 1927); però que va circular amb tant de crèdit com a «cosa evident», que fins Raimon Caselles (*Sots Feréstecs*, p. 206), seguit per Maragall (O. C. I, 724a), van usar ocasionalment el mot-fantasma *fall* o *fai* 'casca-da'. Adhuc gent tan culta es feia un embull entre el ll. *fallere* (que ni en llatí ni en els seus orígens indoeuropeus no va significar mai 'caure') i el germ. *fall(en)* (*Niagara Falls!*) < ieur. PED/POD-, *pádati*, *πίπτω/ἔπεσον*; irl. ant. *estu*. — ⁴ Degué, en efecte, començar de circular com a neologisme plebeu molt a la fi del període medieval, com a expressió estranya al bons ús: Busa-N. el registra (1507) però aclarint: «per *faltar* desum, deficio».

LLISTA CORRELATIVA DE DERIVATS I COMPOSTOS: *falliment*, *fallent*, *fallió*, *fallenc*, *fallença*, *fallia*, *fallible*, *fallible*, *infalible*, *fallica*, *fallida*, *fallor*, *fall*, *fallar* 'esquerdar', *fallat*, *suro fallat*, *falladura*, *falla*, *sens falla*, *fer falla*, *faller*, *fallós*, *fallar*, *fallada*, *fallir*, *falt*, *faltós*, *falta*, *faltar*, *falta gent*, *fallanca*, *fer una cosa de fallanca*, *defallir*, *defalt* part., *defallit*, *defalgut*, *defalt* m., *defals*, *defallit* (cf. supra), *defalliment*, *defallent*, *defallença*, *defallible*, *defallida*, *defalló*, *defallor*, *afalliment*, *contrafallar*, *contrafallada*, *menysfallir*, *menysfalliment*, *fallàcia*, *fallaç*, *infalible* (cf. supra), *infalibilitat*.

Fallor, *fallós*, V. *fallir*

FAL-LUS, 'membre viril', pres del ll. *phallus*, i aquest, del gr. *φάλλος* 'emblema de la generació, que hom portava en les festes bàquiques'. □ 1.ª doc.: *DOrt.*, 1917; *fallo*, Lab. 1864.

DERIV.: *Fàllic* [Lab. 1864]. *Fallitis*.

Falondres, V. *folondres* *Falorge*, *falòria*, V. *falòrnia*

FALÒRNIA, 'idea errònia, contalla mentidera, que ens donen com a veritable', en bona part del territori de la llengua més aviat *FALÒRIA* i ja *falorge* en el S. XIII, fr. ant. i mj. *falourde*, arag. *falordia*, id.; probablement emparentat amb l'alt-italià *faloja* 'fogaina de festes' i el sard logud. *falordia* 'banquet, àpat de festa, gaudi', d'origen incert; potser es tracta d'una paraula viatgera, de provenença grega (*φλογία* 'flames'), que en penetrar en la Romània occidental va pendre sentits d'esplendor parencosa però falsa, sota la influència del significat del ll. *FALLERE* 'enganyar' i la seva família, i ajudant-hi la freqüència amb què de les grans festivitats es conten històries magnífiques. □ 1.ª doc.: *falorge*, S. XIII; *fallodia* en el N. d'Itàlia, c. 1400; *falordia* arag., 1732; *falòria* val. 1776; *falòrnia*, c. 1780-90.